

Podstata křesťanské víry

Knihy | 4.10.2011 @ 21.04

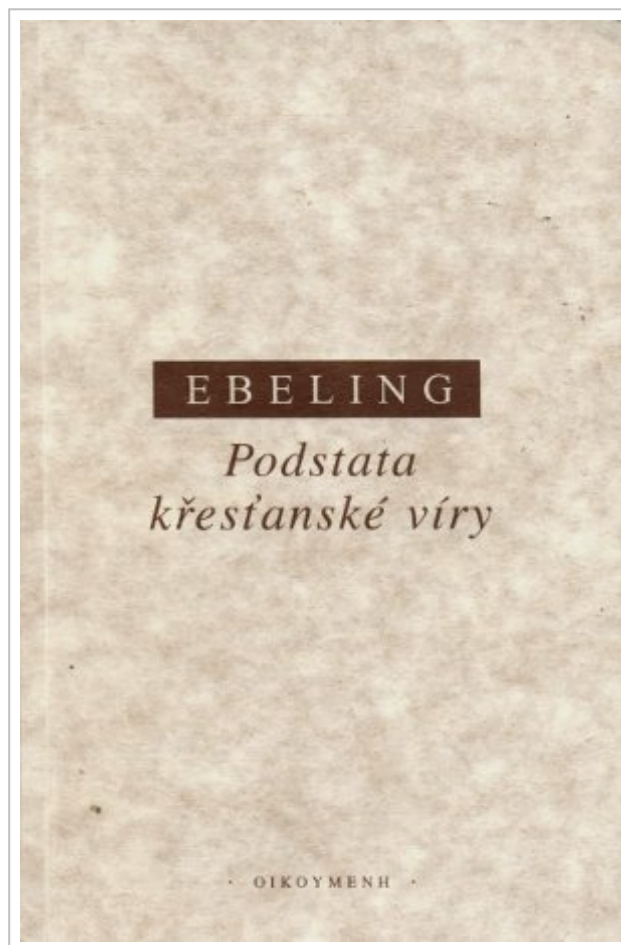
Minulý pátek tomu bylo deset let od smrti německého evangelického teologa Gerharda Ebelinga. To jsem se však dověděl až během čtení jeho stěžejního díla, totiž série přednášek o podstatě křesťanské víry, jež jsem s potěšením zakoupil a se zaujetím přečetl.

Autor: Gerdard Ebeling

Nakladatelství OIKOYMENH jako první vydání, 1996.

Z německého originálu *Das Wesen des christlichen Glaubens* přeložil O. A. Funda.

ISBN: 80-86005-16-X

I. Otázka po podstatě křesťanské víry

9:

Jsou však otázky, k nimž nemůžeme přistoupit jen s tím či oním zřetelem, nýbrž se svým vlastním já. To např. platí, ptám-li se na současnou duchovní situaci, nebo ptám-li se, co je láska, nebo co je smrt. I když při pojednání o těchto otázkách není výslovně řeč o mně, přece však není možné o nich mluvit jinak, než že fakticky je řeč i o mně.

- Otázka po podstatě křesťanské víry se týká každého.
- Není to otázka, kterou lze vyřídit jednou a provždy.
- Zvykli jsme si na dva světy: Křesťanský a ten druhý.
- Je před námi úkol interpretace, náš svět se odchýlil v revolučním procesu měnícího se světa.
- Smělé tázání je nezbytné, neboť pochopení je potřeba. Nese však riziko, že vyjde najevo naše vlastní hluboké nepochopení.

12:

Pravé, otevřené, poctivé a očekávající tázání po podstatě křesťanské víry je něčím řídkým a představuje především pro toho, kdo křesťanství přivykl, mimořádně těžký nárok. Sám nejsem schopen garantovat, že se mi v řadě těchto překážek podaří udržet tak radikální tázání po podstatě křesťanské víry, jak by se slušelo, a přizvat též druhé k této otevřenosti tázání.

- Dnešní kázání málokdy skutečně promlouvají ke člověku. Člověk se buď nudí, nebo je pohoršen.

14:

To, že je dnes křesťanské zvěstování – zcela oběktivně viděno – neobvykle těžkým úkolem, spočívá především v tom, že v současné době působí jako nesrozumitelná řeč.

- Křesťanské sebenepochopení považuje za nutné hájit se vůči směšné protikřesťanské propagandě, neboť se mylně domnívá, že tato útočí na cosi podstatného.

16:

Pojmem podstata, který je zatížen svými dějinami, nemáme nejprve na mysli nic jiného, než to, na čem skutečně v křesťanské víře záleží, co ji činí křesťanskou vírou. To se chceme dovědět a pokusit se to pochopit v kritickém odlišení od všeho nepodstatného, co se ke křesťanské víře přimísilo.

- Pozn.: Ježíš nás naučil, že máme věřit v životě, Pavel nás naučil žít ve víře. A je to tak, ačkoli bychom si to možná představovali naopak. Ale jak řekl Exupery: Nestarej se o dogma, když dokážeš vzbudit víru, neboť přijde tisíc vykladačů.

II. Dějiny víry

- Chybné pochopení víry: Víra jako vrchovatě plný ruksak.

17:

Otázka po podstatě křesťanské víry pak zní: co mám všechno věřit?

Toto pojetí je nesmírným nedorozuměním, které způsobilo mnoho škod. Je však hluboko zakořeněné, že je téměř nemožné se proti němu postavit, aniž bychom riskovali další stejně hrubé nepochopení.

- Víra bývá k dějinám stavěna do protikladu. Ten je však smrtícím konfliktem, neboť dějiny se zdají být „mocnější a veskrze nadřazené“.

19:

Ježíš stejně jako první křesťané očekával konec dějin a příchod božího království jako veličiny, která je bezprostředně přede dveřmi, a zjevně se v tom mýlil. Říká se, že z tohoto zklamání vzešly dějiny církve. Nebo jak to také někdy bývá formulováno: Ježíš zvěstoval království boží – a přišla církev.

- Pozn.: Právě tento Ebelingův postřeh nechápu v souvislosti s evangeliem. Není přeci právě ta „dějinná poraženost víry“ zkrátka důsledkem bláznovství naší zvěsti? To bychom pak možná nemuseli hovořito o Ježíšově omylu.
- Bible je kniha historicky vzdálená, což si musí teologie uvědomovat jako první.
- Pozn.: To je to zvláštní na evangelikálech: Bible je platná, inspirovaná každým slovem, avšak člověk musí ovládat specifická hermeneutická pravidla, aby jí porozuměl.

Chceme-li se přesto přidržet víry, pak se zdá, že nezbývá žádná jiná volba, než odvrát od dějin.

- Pozn.: Ebelingův postřeh již chápu.

21:

I v tomto pojetí se víra sice přimyká alespoň k jedné linii dějin, která ovšem má být zcela jiného druhu než ostatní linie, z nichž se tkanivo dějin skládá, totiž k takzvaným dějinám spásy, jak jsou obsaženy v bibli, a bez nichž se křesťanská víra neobejde.

- Písmo svaté, to je kus dějinné tradice. Protestantské „toliko Písmo“ nepředpokládá, že rozšíření tištěných Biblí bylo dějinnou cestou víry.

23:

Nikoli jako listonoš, který jen odevzdává dopisy, jejichž obsah nezná, ani jako herold, který jen přečte proklamaci, nýbrž jako odpovědný zástupce, který je sám zmocněn k řeči.

- Ve víře se vůči dějinám otevírá svoboda.

III. Doklad víry

- Podstatu křesťanské víry nelze zodpovědět poukazem na tradici právě kvůli rozdělení křesťanstva.

I když i kolem tohoto tématu vzplanou protikladná pojetí, trvá přec základní jednota v přesvědčení, že víra ve svém precizním výměru není vírou v bibli, nýbrž v Krista. Jako víra v Krista je tato víra odkázána na tradici o Kristu, a tím právě na bibli. Je-li tomu tedy tak, že víra je v podstatě vírou v Krista, a že to, co víru bytostně určuje, tkví ve vztaženosti ke Kristu, pak tím lze zjevně blíže určit roli Písma svatého jako autority, aniž bychom minuli to rozhodující.

- Výlučná částice pouze má být chápána tak, že víme, co jí má být vyloučeno a v jakém směru. „Pouze víra“ nevylučuje skutky, leč z okruhu toho, na co se před Bohem spoléháme a „pouze písmo“ nevylučuje teologickou literaturu, leč jako nejzávažnější svědectví.
- Horlivá snaha o revizi kánonu i popření té možnosti jsou mylné. Oba postoje žádají odstranění veškeré dějinné podmíněnosti a „klamný perfekcionismus, usilující o tak dokonalé Písmo, které by již nepotřebovalo žádný výklad.“ (31)
- Princip Písma nalézáme již před reformací (sekty: Valdenští atp.). Tyto však nesly biblicismus a neevangelické zákonitství, rovněž pozitivismus zjevení a selektivní důrazy na určité izolované pasáže za velkorysého pomíjení jiných.

32:

Na jedné straně je zdůrazňována nediferencovaná autorita celého Písma. Na druhé straně jsou vybírána jednotlivá místa a stávají se šiboletem pravověrnosti, ať již jde o určité mravní požadavky, či o určité apokalyptické představy.

...

Naproti tomu vše, co do těchto výpovědí nezapadá, je velkoryse alegoricky přeinterpretováno.

...

Vzniká snaha uskutečnit prvokřesťanství jako mimočasový ideál, místo co by se člověk jím nechal oslovit tam, kde sám skutečně žije.

34:

Jestliže protivníci stavějí Písmo proti Kristu, pak mohl Luther říci, že postavíme Krista proti Písmu. Jeho známé odmítnutí Jakubova listu jako slaměné epištoly, protože neprosazuje Krista, nebylo žádným okrajovým nápadem, nýbrž vrhá na celou scénu ostré světlo: jednotlivé místo v Písmu je třeba nechat říci to, co říká; nelze to však bez dalšího vydávat za Slovo boží. Neboť Slovem božím je pouze to, co proklamuje a sděluje boží vůli, zjevenou v Kristu ukřižovaném.

IV. Svědek víry

- Dvojméno Ježíš Kristus nás zaměstnává. Ježíš – člověk žijící kdysi v Palestině, Kristus – Pán a Spasitel.
- Ježíš Kristus je tedy jedno z nejstarších vyznání: Ježíš je Kristus.
- Přejít od zvěstujícího Ježíše ke zvěstovanému Kristu je shledáván problematickým. Nastoupila snaha o návrat od Pavla k historickému Ježíši, která nakonec skončila u prvokřesťanského svědectví o Kristu.
- Nápadné je, jak sporadické jsou zmínky o historickém Ježíši mimo evangelia.
- Evangelijní svědectví je obtížné harmonizovat. (Mt 22,1–14; Lk 14,16–24)

42:

Ježíšova smrt se v jistém směru stala krystalizačním bodem tradice. Naproti tomu v případě příběhů Ježíšova dětství se jedná o pozdější legendární výtvoř. Tendence, která se v nich uplatňuje, se v zesílené podobě prosadila v apokryfních (tj. do kánonu nezařazených) evangeliích.

...

Tradovat znamenalo interpretovat a interpretovat znamenalo stylizovat, nejen v jazykovém, nýbrž též v historickém směru. Záměrem nebylo sdělit, kdo Ježíš byl a jak byl kdysi vnímán, nýbrž kdo Ježíš je a jak mu lze nyní ve víře rozumět.

- Ježíš nám říkal: Bůh je blízko.

Centrálním pojmem Ježíšova kázání bylo bezpochyby boží království.

...

Mluvit o božím panování znamená v starozákonním chápání mluvit o božím příchodu.

44:

Řeč v konkrétních podobenstvích patří též k nezaměnitelné jedinečnosti Ježíšovy zvěsti božího království. Forma zde koresponduje s obsahem. Blízkost božího království je vyslovena názornou řečí, zachycující zkušenost každodenní skutečnosti.

- Způsob Ježíšovy řeči byl plný svobody. Neříkal „Mojžiš řekl“ jako rabín, ani „Toto praví Hospodin“ jako prorok, ale bezobdobně „Amen, já pravím vám!“ (srov. Mt 7,29).

45:

Svoboda, kterou si Ježíš plnomocně vzal, souvisí se svobodou, kterou on s plnou mocí udělil. Hlásal boží vůli způsobem, že se člověku přímo vnucuje, aby pověděl: „Ano, tak to je.“

46:

Své ano k boží blízkosti pronáší i ve chvíli opuštění od Boha na kříži: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil.“ (Mk 15,34)

V. Základ víry

- Po Ježíšově popravě vidíme obraz ztroskotání jeho práce a následně záhadný opak: rozpuštění zvěstování Ježíše Krista ve světě.

48:

Křesťanská víra stojí a padá svědectvím o vzkříšení Ježíše z mrtvých. Pavel to podtrhl s neúprosnou rozhodností: „A jestliže Kristus nebyl vzkříšen, pak je naše zvěst klamná a klamná je i vaše víra a my jsme odhaleni jako lživí svědkové o Bohu: dosvědčili jsme, že Bůh vzkřísil Krista, ale on jej nevzkřísil, není-li vzkříšení z mrtvých, nebyl vzkříšen ani Kristus. Nebyl-li však Kristus vzkříšen, je vaše víra marná, ještě jste ve svých hříších.“ (1K 15,14 nn.) Pavel nemá na mysli, že kdyby padlo Ježíšovo vzkříšení, padl by tím toliko jeden článek víry, víra v Ježíšovo vzkříšení. Nikoli, víra by byla principiálně vyřízena. Víra by pak byla veskrze nesmyslem.

- 1. Vzkříšení není řadový článek víry.
- 2. Jelikož jde o Ježíšovu osobu, je základem víry svědek víry, nikoli předmět.
- 3. Právě toto je moment vytrvalosti odvahy k pravdě. Mohutná apologetika ani *sacrificium intellectus* není odpovědí na existenční otázku křesťanstva.

53:

Existují vedle sebe dva typy vyprávění: příběhy o hrobu a příběhy o zjevení.

...

Příběhy o hrobu vymezují vzkříšení v jistém smyslu negativně, totiž zjištěním, že hrob byl prázdný.

...

Vyprávění o zjevení naopak nemají původně nic společného s lokalitou hrobu. Zakoušejí je jen učedníci, nikoli ženy.

- Pozn.: Srov. Mt 28. Tam se přeci ženy setkali s Ježíšem hned po zjištění, že hrob je prázdný. Že by byly obě linie vyprávění spleteny tak úzce? Nebo je příhodnější říci, že je to jedna a tatáž linie vyprávění o tom, že hrob je prázdný a proto je Ježíš mezi živými a že je mezi živými právě proto, že není v hrobě? Proč to tedy dělit?

55:

Je to stará a již v antice notně zužitkovaná námitka proti zjevením Vzkříšeného, že se neudála před neutrálními svědky, nýbrž jen před věřícími. Správněji je ovšem třeba říci: jen před těmi, kteří se v tomto dění stali věřícími. V tom však je patrný nikoli nedostatek, nýbrž podstata křesťanské víry. V tomto dění šlo o vznik víry ve Vzkříšeného.

- Základ víry není podpora, která by nás zprostita víry.
- Základem víry není „izolované a objektivované faktum vzkříšení, nýbrž: Ježíš jako svědek víry v pregnantním smyslu původce a dokonavatele víry.“ (57)

57:

Co znamená „věřit v Ježíše“? Znamená to, upostranit mu místo ve svém životě, aby jako svědek víry byl základem víry a spustit se na něho a na jeho cestu; participovat na něm a na jeho cestě, a tím participovat na tom, na čem je víře zaslíbeno, aby participovala, totiž na boží všemoci. Tváří v tvář Ukřižovanému věřit v toho Ukřižovaného, tj. věřit svědectví, které ve smrti vydal víře, *eo ipso* znamená: vyznávat všemoc Boha, který probouzí ze smrti. Věřit v Ježíše a věřit v něj jako ve zmrtvýchvstalého je jedno a totéž. Není však možné se z Ježíšova zmrtvýchvstání radovat, dokud člověk nerozpozná, že právě Ježíšův kříž se musel stát centrálním obsahem poselství víry.

VI. Pravda víry

- Trojiční učení bývá pokládáno za „dogmatický přívazek“.

58:

„Samozřejmě, že věřím v Boha, jen s oním dogmatickým přívazkem učení o boží trojjedinosti si nevím rady.“

...

Právě na tom se ukazuje, že člověk nemá o Bohu ani ponětí. Kdyby měl o Bohu ponětí, pak by řekl: „Mně je mnohé na tradovaných výpovědích křesťanství záhadou, ale to mě znepokojuje jen do té míry, pokud to má skutečně něco společného s Bohem. Neboť základní kritická otázka, která se týká porozumění, zní: "Co mají ty různé mně tak těžko pochopitelné výpovědi společného s Bohem? Čím přispívají k tomu, abych lépe pochopil, oč jde, když se řekne Bůh?“

- Věřit znamená spustit se na Boha.

60:

Tváří v tvář tomuto mrtvému vzít vážně, že „Bůh není Bůh mrtvých, ale živých.“ (Mk 12,27)

- Pouze s povědomím o Bohu chápeme vzkříšení.
- Žijeme v době žhavé potřeby interpretace: Co vlastně znamená Bůh? Naše doba se totiž osvobodila od východisek 18. a 19. století.

66:

To další, co je zde třeba vzít v úvahu, je, že to, co je míněno slovem „Bůh“, může být nejprve nastoleno jen jako otázka, totiž jako poukaz k radikálnímu tázání, které se týká každého člověka jako člověka.

...

67:

Je dotázán na své odkud a kam, a obojí se spojuje do otázky kde. Kde jsi Adame? V9ce zatím nelze říci, než že slovo „Bůh“ je touto radikální otázkou po „kde“ člověka, tou otázkou, která se člověka bezpodmínečně týká. Říci víc je možné jen tehdy, jestliže toto poslední směřující poukázání uvážíme hlouběji: Bůh nás potkává jako oslovení.

VII. Sdělení víry

68:

Již na začátku bylo naše téma situováno kontradikčně: Ježíšova smrt se stala podnětem, abychom mluvili o Bohu. A co znamená, vzkříšení z mrtvých, je možné chápat, jen když tušíme, co znamená Bůh. O Bohu je možné mluvit konkrétně jen v protikladu ke smrti a k jejímu ostnu, k hříchu.

- Vymezení „Božího Slova“:

71:

Boží slovo chce být chápáno jako protiklad k lidskému slovu. A jako vlastní slovo Boha stojí zjevně v protikladu vůči slovu o Bohu, v němž nepřichází ke slovu Bůh sám, nýbrž Bůh je jen předmětem, o němž je řeč.

- S výrazem „boží slovo“ nakládáme podobně jako s výrazy „boží ruka“, nebo „boží ústa“.

72:

Přece tím nemůže být myšleno slovo, které mluví Bůh, nýbrž jen takové slovo, které Bohu odpovídá.

- Místo Božího slova je ve vztahu mezi vírou a řečí.

73:

Neboť to podstatné z křesťanské víry spočívá v tom, že ve slovu Bůh sám přichází ke slovu.

75:

Neboť boží slovo a víra patří neoddělitelně k sobě. Protože Bůh se vztahuje k víře, děje se jeho zjevení jako slovo.

...

76:

Neboť protože je boží spásnou vůlí, aby člověk věřil, je člověk odkázán na slovo, které víru sděluje.

- Ve svém slovu se Bůh stává dějinným. Tam, „kde se děje Bůh“, tam je Bůh přítomný.

VIII. Odvaha víry

80:

Což se nedějí mimořádné věci tam, kde je Duchu umožněna svoboda: mluvení v prorockém zmosnění, ani i extatické mluvení jazyky, uzdravování nemocných a převyšující svatost způsobu života? Tato protestní hnutí, která se odvolávala na Ducha svatého, byla označována za sektáře a blouznivce. Nestojí však prvotnímu křesťanství mnohem blíže, než církevně a měšťansky domestikované křesťanství?

Proti tomu můžeme jen se vši rozhodností zdůraznit, že každé odvolávání se nad pouhou víru a nad pouhé slovo, nemá na mysli Ducha Ježíše Krista. Křesťanské zvěstování chce znát Ducha svatého jen jako Ducha Ježíše Krista. Na druhé straně každé mluvení o víře stojící na slovu znamená ve skutečnosti rozmělnění víry do pouhé zbožnosti a božího slova do náboženských ustanovení, není-li zřetelné, že a jak s tím souvisí Duch svatý. Duch svatý jako dění, jako událost, jako stávání se skutečností, jako akutní prezence toho, oč jde v božím slovu a ve víře, je dalek toho, aby vůči božím slovu a víře vstupoval do konkurence.

- Duch svatý, to je vítr a oheň. Není nástroj, ale strůjce. Uchvacuje, zapaluje. Ne jako nesmyslný živel, ale jako Duch stvořitel.
- Zkušenost Ducha a víra v Krista jsou co nejtěsněji spojeny, byť pozdější tradice Velikonoce od Letnic rozlišila.

83:

Prvokřesťanské vyznání Krista je přímo řečí Ducha svatého. „Nikdo nemůže říci ‚Ježíš je Pán‘, jedině v Duchu svatém.“ (1K 12,3)

85:

Prosí-li víra o Ducha svatého, prosí tudíž o své vlastní darování a o vždy nové darování. Neboť víra vyznává: „Věřím, že ne ze své vlastní moudrosti ani z vlastní síly mohu věřit v Ježíše Krista svého Pána, ani k němu nemohu přijít, nýbrž Duch svatý

mne skrze evangelium povolal, mne svými dary osvětluje a v pravé víře posvětluje a udržuje.“ [Luther, výklad třetího článku apoštolského vyznání víry v Malém katechismu.]

IX. Subjekt víry

86:

Neboť „Bůh a člověk“ nejsou dvě témata, nýbrž jedno. Od sebe oddělena, jsou obě zcestná. Jen ve vzájemném vztahu může být rozpoznán Bůh i člověk.

- Povolání k víře, to je součást lidství.
- Lidské Já se však odhaluje jako Já nevěry. Víra ovšem není výkon, nýbrž dar Ducha svatého.
- Ve víře je „zjednan průchod božím božství, když resignujeme na jakýkoli záslužný nárok člověka“ (89).
- Na druhé straně je na místě, když se o víře mluví s ohledem na člověka. Pavel přeci v Ga 2,20 nepíše „Kristus věří ve mně“.

90:

Nejzazší možností svědectví a nasazení vlastní osoby v martyriu je manifestováno to, co svou podstatou stále k víře patří nejen jako možnost, nýbrž i jako skutečnost. Nezastupitelnost vlastní víry má co činit s nezastupitelností vlastního umírání.

...

„... Ale každý musí jít za sebe do chvíle své smrti. Já nebudu při tobě a ty nebudeš při mně. ...“ (WA 10,3; 1 n.)

- Víra nedílně patří ke svobodě. A svoboda spočívá v tom, že člověk je osvobozen od starosti.

92:

Pravá svoboda člověka spočívá v tom, že on sám sebe přijímá odjinud, že sám sobě nevděčí za sebe, že není vlastním tvůrcem, a tím nemůže sám sebe osvobodit od sebe sama. Jen psychologické nepochopení víry to bude vnímat jako protiklad vůči svobodě a osobnosti člověka; za tímto nepochopením vězí již špatná psychologie. Neboť tajemstvím člověkovy osobnosti, že je v pravdě ten povoláný odjinud, že existuje v odpovědi jako odpovědi, a že tedy člověk je teprve tehdy dokonale sám sebou, jestliže není uvězněn sám v sobě, nýbrž nejvlastnější základ své existence má mimo sebe sama.

- Víra je zaměřena k tomu, aby přivedla člověka k pravému lidství.

X. Skutečnost víry

- Víra jako přebývající skutečnost, zbožná nálada či náboženská představa, či jako ostrovtipný teologický systém, nestačí.
- Víra není v rámci lidských možností. To by pak měl pravdu Pelagius a vpsledku i Feuerbach, když řekl, že tajemstvím teologie je antropologie.

99:

Skutečností je, co má budoucnost. Nicotou je, vo veskrze nemá žádnou budoucnost. Spásu v přísném slova smyslu, tj. s konečnou platností, tedy v eschatologickém smyslu zakusí ten, komu je v jeho nicotě otevřena budoucnost.

- Ospravedlňující víra není závislá na porozumnění.
- A opět to ukrutné nepochopení víry jako součtu aktů, totiž že věřím-li v cosi, mám na tom podíl. Věřím ve vzkříšení, platí vzkříšení o pro mne. Věřím v Ducha svatého, jsem vystaven Jeho přítomnosti atp. Tak to není.

101:

Víra je jedna a nedílná. A všechny výpovědi, které ji explikují, opisují jen její podstatu. Proto je víra stále vždy jen vírou ospravedlňující. Víra i jako víra ve Stvořitele, není ničím jiným, než ospravedlňující vírou. Ale k čemu je pak zapotřebí

výslovné učení o ospravedlnění? K ničemu jinému, než že víra je v tom uchovávána a střežena, že je toliko ryzí vírou, a proto vírou skutečnou.

XI. Moc víry

- Všecky tyto otázky klade víře nevěra.
- Visí otázka: Copak není „hypnotizace otázkou moci tím nejzákladnějším zlem“ (104) ?
- V zorném úhlu otázky moci spolu souvisí víra a láska.

106:

... víra může být vírou jen jako jistota, v níž člověk stojí na tom, co platí s poslední platností, co se osvědčilo až po nejzazší mez; ...

107:

Jestliže víra neví, že je vítězstvím, které přemohlo svět, vítězstvím, v němž se celá velmoc světa stala bezmocnou a zdánlivá bezmoc víry velmocí, pak již není víra vírou.

- Kde nevěra vidí boží bezmoc, tam víra nachází svědectví o boží všemohoucnosti.

109:

Co ale na lidské bezmoci není nutně přirozené, co na ní je zotročující vinou? Právě to, že jsem mohl být svobodný, ale nechci být svobodný. Ne snad *od* minulosti, v útěku a zapomnění, nýbrž svobodný *k* minulosti. Abych nesl to, co jako ten, který byl z kletby minulosti osvobozen, mám nést.

- Snaha zjednat si uznání, úsilí o sebepotvrzení, to je radikální bezmoc. Tehdy potřebuje člověk osvobodit od sebe samotného.

110:

Avšak ono se to děje. Člověk nevěry věří. Člověk naprosté bezmoci má podíl na boží všemoci. Hříšník se stává sám od sebe svobodným. To je dění, které je v nejpřísnějším smyslu zázrakem.

111:

Neboť víra, jako být milován, je osvobozením od sebelásky. Kdo je tak milován, že je Bohem milován, se nemusí milovat už sám, to znamená, je svoboden od této perverze lásky. ... „Zůstává tedy“, říká Luther, „víra činitelem, a láska činem“ (WA 17,2; 98).

XII. Povolávací rozkaz víry

Románské jazyky nazývají církev novozákonním *ekklésia*, germánské používají *kyriakon*, „Pánu náležející“.

- Křesťané si udělali nárok na označení *ekklésia*. Toto pojetí sahá hlouběji a vychází ze septuaginty, která tímto slovem překládá starozákonní shromáždění.

115:

Církev k svému sebeoznačení neuzila některý z různých výrazů náboženské řeči pozdní antiky, kterými byla označována náboženská sdružení či kultovní spolky.

...

Na *jednom* místě mohlo sice existovat mnoho náboženských sdružení, ale jen jedno řádné lidové shromáždění.

- Samotná institucionalizovanost nic neznamená.

117:

I tam, kde tak zjevně křesťanství existuje v náboženské podobě a pod zákonem náboženství, může se skrze svědectví o Kristu vlomit víra; a obráceně, zrušením této náboženské podoby není ještě eliminována struktura toho, co si v tomto specifickém smyslu představujeme pod náboženstvím, totiž ono starání se o sebe sama a ono sebezpotvrzování se před Bohem, ono chtít Bohu něco dát, místo vše od něho přijmout.

- Církev, to je povolání. A povolán je každý, až z toho vzniká „zvláštní hromada, se kterou se sotva dá budovat stát a sotva se dá dosáhnout skvělých vítězství.“ (119)
- Avšak „v povolávacím rozkazu víry jsou mocí víry relativizovány všechny schopnosti a hotovosti.“ (119)

XIII. Místo víry

121:

Křesťanské zvěstování, pokud ví, co má zvěstovat, se nepodobá krámku, v kterém je nabízeno různé zboží dle potřeby a chuti. Nýbrž křesťanské zvěstování je vyhlášením, proklamací toho jednoho, čeho je veskrze potřebí.

- Místem víry je svět, čili čas.
- Víra vyznává Ježíše Krista jako pána a spasitele celého světa.
- Místo víry, to je rovněž místo církve při jejím správném pojetí.
- Jan staví do protikladu světlo a tmu, říká: Nemilujte svět. Avšak světlo je zde, aby svítilo komusi, jinak postrádá smyslu. Proto Kristus říká: Vy jste světlo světa.
- Jsou způsoby svícení, jimiž cesta nevede.

126:

... klerikalizace světa je jen zvláštní podobou sekularizace církve.

128:

Neboť to je bytostným určením, tedy podstatou víry, že sama zvládá svět, že svět je jejím materiálem, jejím předmětem, její opozicí, její konkretizací a tím její skutečností.

...

129:

Víra má být vírou jen tam, kde říká „a přece“ – a to se vztahuje i na její myšlenkové ztvárnění – vždy konkrétně jako realizaci životního přístupu.

...

S tím pak souvisí: víra není separátní akt, nějaký spekulativní vzmach do jinovsévna. Nýbrž: víra je určenost existence jako existence v tomto světě, a proto ne něco *vedle* toho všeho, co činím, trpím, zakouším a čeho se naději, nýbrž víra je tím, co je konkrétní jen v tomto všem, je určeností mého činění, trpění, doufání a zakoušení.

- Je-li místem víry svět, je jím i čas, který ji rovněž určuje jako: „Já věřím!“.

XIV. Výdrž víry

- Pokušení a pochybnost víru neumenšují, jak se má obecně za to, nýbrž garantují její živost.
- Luther tuto souvislost víry s její napadeností dobře viděl.

133:

„Význam křtu, umřít hříchu, nechat utonout hřích, nenastává plně v tomto životě, nýbrž až když člověk tělesně umře a zcela se rozpadne v prach.

...

A čím dříve člověk po křtu zemře, tím dříve bude jeho křest dovršen. Není tedy život křesťana od křtu až po hrob ničím jiným než usilováním blaženě zemřít.“ (WA 2; 728).

- Víra, to je nanejvýš aktuální a nejdříve platná skutečnost.

137:

... víru lze právě tak málo vyličit usoustavně a vyčerpávajícím způsobem, jako život sám.

...

Víra věří navzdory vši zkušenosti. Tím však, že vyznává a dosvědčuje pravdu víry tváří v tvář skutečnosti, která se jí týká, vyvstávají zkušenosti, které činí jen víra a které vyznačují víru jako víru. Neboť ohrožení víry jsou zkušenostmi víry.

- Ano, vedle protivenství jsou i úspěchy a vítězství víry: Svoboda, pokoj a radost, moc lásky a moc trpělivosti. Právě tyto zkušenosti se však mohou víře stát nejtěžší zkouškou, aby přetrvala vírou.

S poslední vážností musíme proto trvat na tom: víra nejen věří víc, než je její zkušeností, nýbrž navzdory vši zkušenosti.

XV. Budoucnost víry

- Otázka zní: Má víra věřit celý ten balík jednotlivých výpovědí o budoucnosti?

143:

Nemá-li dojít k falešnému konfliktu mezi podstatou víry a obsahy dogmatického článku o eschatologii, je třeba vymezit vnitřní souvislost, do jako míry se víra jako víra artikuluje tím, že to či ono vypovídá o budoucnosti.

145:

Víra není podmínkou spasení, nýbrž jako jistota spasení je sama děním spasení.

- V pohledu víry dostává slovo budoucnost nový význam. Pokušení řeči víry o budoucnosti je nesrozumitelnost. Toť pokušení, neboť nesdílnost pro nezsvěcené je útěk od protivenství.

148:

Víra tvoří novou, tvoří pravou budoucnost tím, že nese a snáší tuto lidskou, až příliš lidskou budoucnost a v tomto nesení slaví Boha jako budoucnost budoucností, a tím proměňuje budoucnosti tvář.

Dodatek – Boží slovo a řeč

150:

Doslova chápané boží slovo krachuje na povaze řeči.

...

Naproti tomu jsou tací, kteří se otázky po božím slovu nemohou zprostit.

...

Vycházejí však z jistoty, že boží slovo mluvilo a proto v jistém smyslu očekávají, že boží slovo mluvit chce a že promluví.

Ačkoli ani v nejmenším neodsouvají stranou otázku, co že to „boží slovo“ znamená, jsou však přece prvořadě zaujati tím, co je tradováno jako boží slovo. To je bible.

- Bonhoeffer vyjádřil všekřesťanské znepokojení nad úkolem církve a nad podstatou víry.

„Jsme znovu vrženi k počátkům pochopení,“ napsal r. 1944 ve vězení, skoro rok před svou popravou. „Co znamená smíření a vykoupení, znovuzrození a Duch svatý, láska k nepříteli a následování Krista, to vše je tak těžké a nám vzdálené, že se sotva odvažujeme o tom mluvit. V tradovaných slovech a postojích tušíme něco zcela nového a převratného, aniž bychom to dovedli uchopit a vyslovit. Je to naše vlastní vina.“ Neboť církev, která sebe chápe samoúčelně, je dle Bonhoeffera „neschopná být člověku a světu nositelem smiřujícího a zachraňujícího slova. Proto musejí být dřívější slova odhodnocena a musejí zmlknout. Naše být křesťanem bude dnes spočívat ve dvojím: v modlitbě a v činění spravedlnosti mezi lidmi.“ Ale právě v tom tkví naděje, že boží slovo znovu přijde k řeči. Bonhoeffer píše: „Není to naše věc, předpovídat kdy – ale ten den přijde – a lidé budou znovu povoláni, aby boží slovo artikulovali tak, že se pod ním svět promění a obnoví. Bude to nová řeč, možná zcela nenáboženská, ale osvobozující a zachraňující, jako byla řeč Ježíšova, že se nad ní lidé divili a přec byli podmaněni její mocí, řeč nové spravedlnosti a pravdy, řeč, která zvěstuje boží pokoj a blízkost jeho království.“ [D. Bonhoeffer, *Widerstand un Ergebung*, str. 206 n. V novém vydání WE UA, München 1977², str. 327 n. Srv. český překlad M. Černého, M. Heryána a J. Šimsy, *Na cestě ke svobodě. Listy z vězení*, Vyšehrad 1991, str. 220 n. – pozn. překl.]

- Je-li nějaká krize božího slova, je to krize naší vlastní řeči. Teprve v novém vnímání boží řeči, kdy se Bůh dostane ke slovu v každém momentě naší existence, bude možné boží slovo opět plně vyslovit.

<https://selah.diet/knihy/podstata-krestanske-viry/>